

## ТРУДОВЕ ПРАВО

УДК 34.08

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-18-85-89

Кравцов Данило Маркович,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри трудового права

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

d\_kravtsov@ukr.net

ORCID ID: 0000-0003-4110-7181

### ПРОБЛЕМИ ПРОВАНДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Дослідження присвячене аналізу особливостей реалізації державної політики зайнятості в Україні в умовах військового стану. У роботі висвітлюються основні виклики, що виникають на ринку праці внаслідок воєнних дій, зокрема масове скорочення робочих місць, зміна економічних пріоритетів, вимушене переміщення громадян та зростання рівня безробіття. Проаналізовано ключові заходи, які впроваджує уряд для підтримки зайнятості населення, включаючи програми компенсації заробітних плат, перекваліфікацію, стимулювання створення нових робочих місць та підтримку підприємницької діяльності. Оцінено ефективність цих заходів та виявлено основні перешкоди для їхньої реалізації, серед яких недостатнє фінансування, складна безпекова ситуація та потреба у структурній адаптації ринку праці.

У дослідженні розглянуто динаміку безробіття в Україні під час військового стану, включаючи офіційні статистичні дані щодо кількості безробітних, пропозицій на ринку праці та змін у структурі зайнятості. Зокрема, відзначається зростання ролі жінок у різних секторах економіки через мобілізацію чоловіків, а також активізація процесів перекваліфікації та дистанційної роботи. Аналізуються фактори, що впливають на залучення ветеранів і осіб з інвалідністю до ринку праці, а також роль державної підтримки у цьому процесі.

Значна увага приділена ролі активних і пасивних заходів державного регулювання зайнятості. Досліджено механізми соціального захисту безробітних, фінансової підтримки роботодавців, стимулювання самозайнятості та розвитку малого і середнього бізнесу. Визначено необхідність адаптації нормативно-правової бази до нових умов, розширення програм професійного навчання та перекваліфікації, створення сприятливих умов для розвитку підприємництва, а також стимулювання внутрішньої трудової міграції. Окреслено перспективи інтеграції сучасних цифрових технологій у процеси працевлаштування та розвитку дистанційних форм зайнятості.

У висновках наголошується на необхідності комплексного підходу до реалізації державної політики зайнятості, що включає співпрацю уряду, бізнесу та міжнародних партнерів. Підкреслюється важливість стабільної правової бази, розробки довгострокових механізмів підтримки зайнятості, збереження та створення нових робочих місць, а також забезпечення соціального захисту населення. Зроблено висновки щодо перспектив розвитку ринку праці України в післявоєнний період, з урахуванням можливостей його відновлення та інтеграції в європейський економічний простір.

**Ключові слова:** державна політика зайнятості, ринок праці, безробіття, військовий стан, перекваліфікація, соціальний захист, підтримка підприємництва, самозайнятість, дистанційна робота, трудова міграція.

### Kravtsov D. PROBLEMS OF IMPLEMENTING STATE EMPLOYMENT POLICY IN UKRAINE DURING THE PERIOD OF MARTIAL STATE

The study is devoted to the analysis of the features of the implementation of the state employment policy in Ukraine under martial law. The work highlights the main challenges arising in the labor market as a result of military operations, in particular, massive job cuts, changes in economic priorities, forced displacement of citizens and the increase in unemployment. The key measures implemented by the government to support employment of the population are analyzed, including wage compensation programs, retraining, stimulating the creation of new jobs and supporting entrepreneurial activity. The effectiveness of these measures is assessed and the main obstacles to their implementation are identified, including insufficient funding, a difficult security situation and the need for structural adaptation of the labor market.

The study examines the dynamics of unemployment in Ukraine during martial law, including official statistics on the number of unemployed, labor market offers, and changes in the employment structure. In particular, it notes the growing role of women in various sectors of the economy due to the mobilization of men, as well as the intensification of retraining and remote work processes. It analyzes the factors affecting the involvement of veterans and people with disabilities in the labor market, as well as the role of state support in this process.

Considerable attention is paid to the role of active and passive measures of state regulation of employment. The mechanisms of social protection of the unemployed, financial support for employers, stimulation of self-employment and development of small and medium-sized businesses are studied. The need to adapt the regulatory framework to new conditions, expand vocational training and retraining programs, create favorable conditions for the development of entrepreneurship, as well as stimulate internal labor migration is identified. The prospects for integrating modern digital technologies into employment processes and the development of remote forms of employment are outlined.

The conclusions emphasize the need for a comprehensive approach to the implementation of state employment policy, which includes cooperation between the government, business and international partners. The importance of a stable legal framework, the development of long-term mechanisms for supporting employment, preserving and creating new jobs, as well as

ensuring social protection for the population is emphasized. Conclusions are drawn on the prospects for the development of the Ukrainian labor market in the post-war period, taking into account the possibilities of its restoration and integration into the European economic space.

**Keywords:** state employment policy, labor market, unemployment, martial law, retraining, social protection, support for entrepreneurship, self-employment, remote work, labor migration.

**Постановка проблеми.** У зв'язку з військовим станом в Україні виникли значні виклики для реалізації державної політики зайнятості. Воєнні дії призвели до масового скорочення робочих місць, зміни економічних пріоритетів та порушення функціонування ринку праці. Вимушене переміщення громадян, руйнування підприємств, обмеження економічної діяльності та нестабільність ділового середовища негативно впливають на рівень зайнятості та можливості працевлаштування населення.

Уряд впроваджує заходи для підтримки ринку праці, такі як програми компенсації заробітних плат, перекваліфікація та стимулювання створення нових робочих місць. Проте ефективність цих заходів залишається обмеженою через брак ресурсів, складну безпекову ситуацію та потребу в адаптації політики зайнятості до реалій військового стану.

Отже, актуальним є питання ефективності державної політики зайнятості в умовах військового стану та пошук оптимальних шляхів підтримки зайнятості, з урахуванням потреб внутрішньо переміщених осіб, демобілізованих військовослужбовців та секторів економіки, що зазнали найбільших втрат.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Проблеми розвитку ринку праці України, зокрема зайнятості населення, безробіття досліджували такі науковці: Н. Азьмук, В. Близнюк, Н. Галкіна, Т. Городецька, М. Дикалюк, А. Дячкіна, В. Жернаков, О. Зайцев, О. Касперович, О. Кваша, Т. Коляда, А. Коропецька, О. Левицька, К. Мельник, О. Новікова, О. Панькова, В. Процевський, К. Растовська, О. Середа, С. Сільченко, О. Ярошенко.

**Мета статті** є аналіз особливостей реалізації державної політики зайнятості в Україні в умовах військового стану, визначення основних викликів та проблем, а також обґрунтування шляхів їх подолання.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Війна суттєво впливає на вітчизняний ринок праці, де спостерігаються значні коливання та зміни. Виклики невизначеності в умовах війни, звуження поля прикладання праці, його структурні та якісні зміни, масштабні потоки вимушених переселенців і мобілізація поглибили проблеми у сфері зайнятості. Попри поступову адаптацію економіки до нових умов функціонування, в Україні зберігається високий рівень безробіття. За оцінками дослідницької агенції «Info Sapiens», у січні 2024 р. показник безробіття становив 17 %. Проблеми використання робочої сили загострюються в умовах поглиблення сформованих дисбалансів на ринку праці. Станом на 1 січня 2024 р. загальна чисельність безробітних, зареєстрованих у Державній службі зайнятості (ДСЗ), становила 96,1 тис. осіб (серед них понад 40 % мають вищу освіту) за наявності 40,2 тис. одиниць вакансій [1]. На сьогоднішній день, зокрема на початок січня 2025 року в Україні зареєстровано приблизно 100 тисяч безробітних [2]. Протягом 2023 р. мали статус безробітних 483,2 тис. осіб проти 867,6 тис. осіб – у 2022 р., з них у 2023 р. працевлаштовано 160,1 тис. осіб та пройшли професійне навчання 32,9 тис. осіб, у 2022 р. відповідно – 248,8 тис. осіб та 46,6 тис. осіб [1]. Таким чином, сучасні умови розвитку ринку праці вимагають активного державного втручання.

На думку В. Власова і О. Крапивіна, зростання масштабів безробіття в суспільстві створює напруженість у суспільстві [3, с. 7].

Безперечно, ми з цим погоджуємося і вважаємо, що зростання масштабів безробіття в суспільстві, в нашій країні це в період воєнного стану, створює низку соціально-економічних проблем, зокрема: зниження рівня життя населення, що зумовлене втратою джерел доходу, зростання соціальної напруги та підвищення рівня міграції працездатного населення. Збільшення кількості безробітних громадян також спричиняє зростання навантаження на державні програми соціального захисту та підвищує ризики криміналізації суспільства. Економічні наслідки включають скорочення купівельної спроможності населення, падіння рівня виробництва та зменшення інвестиційної активності. Крім того, безробіття може негативно впливати на психологічний стан громадян, підвищуючи рівень стресу, депресії та соціальної ізоляції.

Загалом війна спричинила зростання ролі жінок на ринку праці. У зв'язку з мобілізацією значної кількості чоловіків жінки все більше залучаються до роботи в різних секторах економіки, включаючи традиційно чоловічі професії.

У Збройних Силах України (ЗСУ) зараз служать 67 тис. жінок, що на 40% більше, ніж у 2021 році, а кількість жінок-офіцерів збільшилася вшестеро. Збільшилася частка жінок серед шукачів роботи та підприємців. Так, 2024 року серед зареєстрованих ФОП 58,8% були жінки, що на 7,8 в.п. більше, ніж у відповідному періоді 2021 року. Серед шукачів роботи приватного сервісу Work.ua частка жінок становить 59% [6]. Поступово зростає інтерес до залучення ветеранів і людей з інвалідністю до участі на ринку праці, але цей процес потребує додаткових заходів.

Також, слід звернути увагу і на проблеми, які безпосередньо стосуються саме органів на які покладено реалізацію державної політики щодо зайнятості населення. Незважаючи на вжиті заходи, у 2024 році спостерігається низка проблем у діяльності структурних підрозділів, відповідальних на цьому рівні. Основними викликами є неефективна робота державних центрів зайнятості, зокрема бюрократичні процедури, недостатнє фінансування та застарілі методи управління гальмують оперативне реагування на

потреби безробітних громадян.

Також, прослідковується недостатня координація між державними установами, а саме: відсутність узгодженості між місцевими органами влади, Міністерством економіки, Державною службою зайнятості та роботодавцями призводить до дублювання функцій і неефективного використання ресурсів.

Обмежений доступ до державних грантів та кредитів, є проблемою, оскільки складні процедури отримання фінансування, бюрократичні бар'єри та корупційні ризики унеможливають масштабну підтримку малого та середнього бізнесу, який міг би створювати нові робочі місця.

Відповідно, це не вичерпний перелік проблем сьогодення, тому і постає нагальна потреба перегляду підходів до державного управління зайнятістю, спрощення адміністративних процедур, розширення доступу до фінансування та вдосконалення програм підтримки безробітних громадян.

Державне регулювання зайнятості - це «комплекс заходів державного впливу на ринок праці з метою забезпечення продуктивної зайнятості та соціального захисту населення [4].

Саме, державна політика зайнятості населення повинна передбачати систему адаптації різних категорій незайнятого населення до вимог ринку праці, а також систему соціального захисту безробітних та осіб з обмеженою конкурентоспроможністю [5].

З цією метою держава використовує активні і пасивні заходи регулювання. Реалізація пасивної політики зайнятості передбачає підтримку високого попиту на робочу силу в комбінації з контролем заробітної плати і цін. Вона сприяє формуванню державного патерналізму, в умовах якого держава бере на себе відповідальність за дії найманих робітників і роботодавців на ринку трудових ресурсів. В цих умовах працівникам надаються гарантії у збереженні робочого місця, виплаті заробітної плати і допомоги тощо. Роботодавцям гарантуються попит на запланований обсяг продукції, надання сировини та матеріалів, стабільні ціни й цільове фінансування. Пасивна політика здійснюється пасивними заходами, до яких належать: реєстрація та облік безробітних і незайнятих громадян, які шукають роботу; організація системи надання допомоги по безробіттю; здійснення як грошових, так і негрошових форм підтримки безробітних і членів сімей, котрі знаходяться на їх утриманні. Основним недоліком такої політики є розвиток пасивності і обмеження стимулів до особистої активності суб'єктів зайнятості, тому зазвичай країни поєднують пасивні заходи з активними [5].

Для ефективного повоєнного відновлення Україні необхідно подолати розрив між наявними та необхідними компетенціями населення, одночасно розв'язуючи проблеми високого рівня безробіття та нестачі кваліфікованої робочої сили (за оцінюванням Міністерства економіки, протягом наступного десятиріччя дефіцит робочої сили становитиме близько 4,5 млн осіб). Програми перепідготовки та підвищення кваліфікації українців, такі як Skills Alliance for Ukraine, сприятимуть зниженню рівня безробіття та заповненню дефіциту кваліфікованих працівників [7].

Важливим фактором формування ринку праці буде повернення людей до попередніх місць проживання (якщо там буде безпечно), реінтеграція ветеранів, розширення участі людей з інвалідністю та збільшення участі жінок. Для досягнення цих цілей необхідні спільні зусилля бізнесу та влади, які мають містити створення інклюзивного середовища, підвищення доступності робочих місць, навчання нових навичок і підтримку професійного розвитку жінок у сферах, раніше переважно чоловічих, а також розширення інфраструктури догляду за дітьми [7].

Такі разові зміни на ринку праці, спричинені війною РФ в Україні, обумовлюють потребу в пошуку напрямів активізації та відновлення його параметрів на якісно новому рівні. На думку І. Штундер, такі напрями можуть включати:

- створення стимулів для швидкого працевлаштування працівників;
- формування дієвих програм перекваліфікації та підвищення кваліфікації згідно вимог поточної ситуації;
- залучення донорських засобів до створення нових робочих місць;
- прогнозування професій, які в короткостроковій та середньостроковій перспективі будуть користуватися попитом на ринку праці;
- створення програм зайнятості для внутрішньо переміщених осіб; – розвиток дистанційних форм зайнятості» [8, с. 185].

О. Пищуліна та К. Маркевич вважають, що ефективними інструментами для підвищення зайнятості населення можуть стати:

- перерозподіл робочої сили між секторами економіки;
- розробка короткострокових планів щодо релокації чи переорієнтації деяких підприємств, допомоги бізнесу, який через бойові дії не може сплачувати заробітну плату працівникам та податки» [8, с. 184].

Низка науковців у своєму дослідженні «Державна політика у сфері зайнятості: правові проблеми й перспективи в умовах дії воєнного стану» зазначають, що основні завдання державної політики у сфері зайнятості в умовах воєнного стану повинні бути спрямовані:

- аналіз динамічних впливів на ринок праці, прогнозування тенденцій зміни зайнятості на основі ключових показників, розроблення та реалізація заходів державної політики до нейтралізувати негативний вплив;

– передбачення завдань воєнного часу правового унормування діяльності суб'єктів трудових відносин та інституційного нормативного забезпечення реалізації зазначена діяльність навіть при істотних змінах її умов;

- неухильний нагляд за дотриманням правових положень і норм у сфері працевлаштування та зміцнення імператив юридичної відповідальності за їх порушення;

- послідовна реалізація соціально-орієнтованої державної політики у сфері зайнятості, забезпечення інтересів як роботодавців і працівників для підвищення рівня соціальної довіри до всі сторони трудових відносин;

- впровадження довгострокових механізмів, насамперед правових механізмів, формування стабільної правової бази для стратегічного регулювання ринку праці з огляду на потребу довгострокове забезпечення державних інтересів у сферах нацбезпеки та економіки [9, с. 189].

З урахуванням вище зазначеного, на наш погляд, реалізація державної політики зайнятості в умовах військового стану повина бути направлена:

По-перше, на адаптацію нормативно-правової бази, зокрема введення нових законодавчих норм, спрямованих на захист прав працівників, регулювання дистанційної роботи, забезпечення гарантій для мобілізованих осіб, створення гнучких умов для підприємництва та зайнятості внутрішньо переміщених осіб.

Оскільки, попри існування правової бази у сфері зайнятості, низка нормативно-правових актів не повною мірою відповідає сучасним викликам. Зокрема:

- Кодекс законів про працю України – не враховує сучасні умови дистанційної роботи та нестандартних форм зайнятості.

- Закон України «Про зайнятість населення» – потребує доповнень щодо механізмів стимулювання роботодавців для працевлаштування ветеранів та внутрішньо переміщених осіб.

- Закон України «Про соціальні послуги» – недостатньо врегульовує підтримку осіб, які втратили роботу через війну.

- Закон України «Про державну службу» – не адаптований до сучасних викликів щодо цифровізації та гнучких умов праці.

По-друге, державна підтримка роботодавців, яка полягає у наданні пільгових кредитів, грантів та субсидій для підприємств, що зберігають робочі місця або створюють нові. Розвиток програм компенсації часткової заробітної плати для роботодавців, які наймають осіб із соціально вразливих категорій, зокрема переселенців та осіб, які втратили роботу внаслідок бойових дій.

По-третє, підтримка самозайнятості та підприємництва, тобто запровадження програм фінансової підтримки для малого та середнього бізнесу, мікрогрантів для підприємців, які бажають започаткувати власну справу, спрощення процедур реєстрації бізнесу та податкових звітностей.

По-четверте, розвиток дистанційної та гнучкої зайнятості, зокрема сприяння цифровізації праці, створення онлайн-платформ для пошуку роботи, впровадження програм навчання цифрових навичок для адаптації населення до змінених умов ринку праці.

Також, важливу роль відіграє розвиток освітніх програм та перекваліфікація, яка повинна бути направлена на організацію безкоштовних освітніх курсів, професійної підготовки та підвищення кваліфікації для безробітних, ветеранів, переселенців та інших категорій населення, які потребують додаткових знань для успішного працевлаштування.

Забезпечення мобільності робочої сили, шляхом стимулювання внутрішньої міграції населення через надання житлових програм, компенсаційних виплат за релокацію та підтримку регіональних ринків праці, це є ще одним кроком ефективності державної політики зайнятості в умовах військового стану.

Особливе місце, також, посідає посилення соціального захисту безробітних. Зусилля держави щодо розширення програм допомоги безробітним, підвищення розміру соціальних виплат та створення нових ініціатив тимчасового працевлаштування, громадських робіт і перекваліфікації, а також запровадження механізму підтримки сімей безробітних громадян дозволить пом'якшити негативні наслідки економічної нестабільності.

**Висновки.** Отже, державна політика зайнятості в умовах військового стану має адаптуватися до нових реалій через активне втручання держави, підтримку бізнесу та створення можливостей для перекваліфікації населення. Важливо розробити комплексні заходи, які дозволять зберегти економічну стабільність та забезпечити громадян робочими місцями. Включення сучасних наукових підходів до управління ринком праці може значно підвищити ефективність цих заходів. Подальший розвиток державних програм підтримки зайнятості та міжнародне співробітництво в цій сфері сприятимуть стабілізації економіки та зниженню рівня безробіття.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Відновлення ринку праці в Україні в умовах війни: регіональні аспекти. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/vidnovlennya-rynku-pratsi-v-ukrayini-v-umovakh-viyny-rehionalni> (дата звернення 14.02.2025)

2. В Державному центрі зайнятості озвучили кількість безробітних в Україні. URL: <https://happymonday.ua/bezrobittia-v-ukraini-pokaznyk-u-sichni-2025> (дата звернення 28.02.2025)

3. Публічне управління у сфері зайнятості в Україні у контексті євроінтеграції: проблеми, ефективність, інноваційність, результативність: колективна монографія / за наук. ред. д. держ. упр. Р. В. Войтович та К.В. Дубич. Київ, 2020. 480 с.
4. Ладонько Л. С., Калінько І. В., Філіпова Н. В. Аналіз ринку праці та забезпечення державного регулювання рівня зайнятості населення в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. №9. (дата звернення 14.02.2025)
5. Гаман Н.О. Проведення ефективної політики зайнятості в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. URL:<http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=67> (дата звернення 01.03.2025)
6. Ринок праці в умовах війни: демографічні виклики для України. URL: <https://voxukraine.org/rynok-pratsi-v-umovah-vijny-demografichni-vyklyky-dlya-ukrayiny>
7. Як розв'язати проблеми безробіття і втрати кадрів унаслідок міграції та мобілізації. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3909003-rinok-praci-v-umovah-vijni-demografichni-viklyki-dla-ukraini.html> (дата звернення 18.02.2025)
8. Серьогіна Н. О. Зайнятість населення в умовах воєнного стану як невід'ємна складова забезпечення національної безпеки. *Право та державне управління*. 2023. № 2. С. 181-186.
9. Швець Д.Ю., Пивовар М.С., Олексів І.І., Жиравецький Т.М., Марич Н.І. Державна політика у сфері зайнятості: правові проблеми й перспективи в умовах дії воєнного стану. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2024. № 2. С. 185-193. URL: [https://nvngu.in.ua/jdownloads/pdf/2024/2/02\\_2024\\_Shvets.pdf](https://nvngu.in.ua/jdownloads/pdf/2024/2/02_2024_Shvets.pdf) (дата звернення 02.03.2025)

## REFERENCES:

1. Vidnovlennia rynku pratsi v Ukraini v umovakh viiny: rehionalni aspekty. (2024). [Restoring the labor market in Ukraine during the war: regional aspects]. Retrieved from: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/vidnovlennia-rynku-pratsi-v-ukrayini-v-umovakh-viiny-rehionalni> [in Ukrainian].
2. V Derzhavnomu tsentri zainiatosti ozvuchyly kilkist bezrobitnykh v Ukraini. (2025). [The State Employment Center announced the number of unemployed people in Ukraine]. Retrieved from: <https://happymonday.ua/bezrobittia-v-ukraini-pokaznyk-u-sichni-2025> [in Ukrainian].
3. Voitovych, R.V., Dubych, K.V. (Eds.) (2020). Publichne upravlinnia u sferi zainiatosti v Ukraini u konteksti yevrointehratsii: problemy, efektyvnist, innovatsiinist, rezultatyvnist. [Public employment management in Ukraine in the context of European integration: problems, efficiency, innovation, effectiveness]. *Kolektyvna monohrafiia*. 480. [in Ukrainian].
4. Ladonko, L.S., Kalinko, I.V., Filipova, N.V. (2023). Analiz rynku pratsi ta zabezpechennia derzhavnoho rehuliuвання rinvnia zainiatosti naseleння v Ukraini. [Analysis of the labor market and ensuring state regulation of the employment level of the population in Ukraine]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: ekonomika ta upravlinnia*. №9. Retrieved from: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2023-9-07-01> [in Ukrainian].
5. Haman, N.O. (2009). Provedennia efektyvnoi polityky zainiatosti v Ukraini. [Implementing an effective employment policy in Ukraine]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. Retrieved from: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=67> [in Ukrainian].
6. Rynok pratsi v umovakh viiny: demohrafichni vyklyky dlia Ukrainy. (2024). [The labor market in wartime: demographic challenges for Ukraine]. Retrieved from: <https://voxukraine.org/rynok-pratsi-v-umovah-vijny-demografichni-vyklyky-dlya-ukrayiny> [in Ukrainian].
7. Rynok pratsi v umovakh viiny: demohrafichni vyklyky dlia Ukrainy. (2024). [The labor market in wartime: demographic challenges for Ukraine]. Retrieved from: <https://voxukraine.org/rynok-pratsi-v-umovah-vijny-demografichni-vyklyky-dlya-ukrayiny> [in Ukrainian].
8. Serohina, N.O. (2023). Zainiatist naseleння v umovakh voiennoho stanu yak nevidiemna skladova zabezpechennia natsionalnoi bezpeky. [Employment of the population under martial law as an integral component of ensuring national security]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*. № 2. 181-186 [in Ukrainian].
9. Shvets, D.Iu., Pyvovar, M.S., Oleksiv, I.I., Zhyravetskyi, T.M., Marych, N.I. (2024). Derzhavna polityka u sferi zainiatosti: pravovi problemy y perspektyvy v umovakh dii voiennoho stanu. [State Policy in the Field of Employment: Legal Problems and Prospects in the Conditions of Martial Law]. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. №2. 185-193. Retrieved from: [https://nvngu.in.ua/jdownloads/pdf/2024/2/02\\_2024\\_Shvets.pdf](https://nvngu.in.ua/jdownloads/pdf/2024/2/02_2024_Shvets.pdf) [in English].

Стаття надійшла до редакції 10.06.2025